

Stenografični zapisnik

prve seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 28. decembra 1898.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela.
— Vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik eks-
celenca baron Viktor Hein in c. kr. deželne vlade
tajnik Viljem Haas. — Vsi članovi razun: Alojzij
Loy. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Otvorjenje deželnega zbora.
2. Obljuba novo izvoljenega deželnega poslanca.
3. Naznanila deželno zbornskega predsedstva.
4. Volitev dveh rediteljev.
5. Volitev dveh verifikatorjev.
6. Volitev verifikacijskega odseka 7 članov.
7. Volitev finančnega odseka 12 članov.
8. Volitev upravnega odseka 12 članov.
9. Volitev odseka 9 članov za letno poročilo deželnega odbora.
10. Priloga 13. Poročilo deželnega odbora glede mnenja, ki ga ima oddati visoki deželni zbor o premestitvi uradnega sedeža okrajnega sodišča v Zatičini.
11. Priloga 17. Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj mest Kranj in Škofjaloka.
12. Priloga 18. Poročilo deželnega odbora glede nadaljnega pobiranja dosedanje naklade od dohodkov najemščin v deželnem stolnem mestu Ljubljani.
13. Priloga 21. Poročilo deželnega odbora glede začasnega pobiranja deželnih priklad leta 1899.
14. Priloga 22. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče v minulem zasedanji od visokega deželnega zbora dovoljene zgradbe v deželni blaznici na Studencu.

Začetek seje ob 11. uri 15 minut dopoldne.

Stenographischer Bericht

der ersten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 28. December 1898.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto von Detela. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Landesregierungssecretär Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Alois Loy. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Eröffnung des Landtages.
2. Angelobung des neu gewählten Landtagsabgeordneten.
3. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
4. Wahl zweier Ordner.
5. Wahl zweier Verificatoren.
6. Wahl eines Verificationsauschusses von 7 Mitgliedern.
7. Wahl eines Finanzauschusses von 12 Mitgliedern.
8. Wahl eines Verwaltungsauschusses von 12 Mitgliedern.
9. Wahl eines Rechenschaftsbericht-Auschusses von 9 Mitgliedern.
10. Beilage 13. Bericht des Landesauschusses, betreffend das seitens des hohen Landtages abzugebende Gutachten über die Verlegung des Amtssitzes des Bezirksgerichtes Sittich.
11. Beilage 17. Bericht des Landesauschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Wahlbezirk der Städte Krainburg und Bischofack.
12. Beilage 18. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Fortdauer der bisherigen Auflage von den Mietzinsstragnissen in der Landeshauptstadt Laibach.
13. Beilage 21. Bericht des Landesauschusses wegen der provisorischen Einhebung der Landesumlagen im Jahre 1899.
14. Beilage 22. Bericht des Landesauschusses, betreffend die in der verfloffenen Session vom hohen Landtage bewilligten Bauherstellungen in der Landes-Irrenanstalt in Studenz.

Beginn der Sitzung um 11 Uhr 15 Minuten Vormittag.

1. Otvorjenje deželnega zbora.

1. Gröffnung des Landtages.

Deželni glavlar:

Visoka zbornica! Z Najvišjim patentom Njega Veličanstva z dne 17. decembra t. l. sklican je bil deželni zbor vojvodine Kranjske na današnji dan. Čast mi je najuljudneje pozdraviti vse gospode deželne poslance kakor tudi vzvišenost gospoda deželnega predsednika, kot zastopnika deželne vlade.

Konstatujem sklepčnost visokega zbora, otvarjam zborovanje deželnega zbora vojvodine Kranjske in današnje sejo.

Vzvišenost gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Exzellenz Freiherr von Hein:

Hoher Landtag!
Visoka zbornica!

Im Namen der kaiserlichen Regierung habe ich die Ehre, alle Herren anwesenden Landtagsabgeordneten herzlichst zu begrüßen.

V imenu cesarske vlade imam čast prisrčno pozdraviti vse pričujoče gospode deželne poslance in ob enem imam čast naznaniti visoki zbornici, da je meni naročeno, razglasiti Najvišje cesarsko sporočilo.

(Poslanci vstanejo. — Die Abgeordneten erheben sich.)

To sporočilo bom sedaj prebral in pozneje prečastitemu gospodu deželnemu glavlarju izročil.

(bere — lieš):

«Deželnemu zboru
Moje vojvodine Kranjske.

O priliki petdesete obletnice tistega dne, katerega sem zasedel Svoj prestol, je sklenil deželni zbor Moje ljubljene vojvodine Kranjske, Mi po odposlanstvu pokloniti udanostno izjavo deželnega zastopa in v adresi svečano izraziti želje, ki izvirajo o tem pomembnem spominskem dnevu iz zvestobe in udanosti do Mene in Mojega roda, iz ljubezni do ožje domovine in iz skrbi za blagor monarhije.

Vsled globoke žalosti, v katero je zavila Mene in Mojo hišo smrt Moje, sedaj v Bogu počivajoče soproge, Njenega Veličanstva cesarice in kraljice Elizabete, ni moglo priti odposlanstvo na Moj dvor.

Toda rad jemljem na znanje udanostni izraz deželnega zbora in mu izrekam za njegovo lojalno izjavo Svojo cesarsko zahvalo.

Jaz vem, da odgovarja dinastična zvestoba, ki se kaže v tej izjavi, čutstvom prebivalstva, katero zastopa deželni zbor, in da obsega v sebi zagotovilo, neomajno se držati zveze z monarhijo, katero je krepko in trdno združila Božja previdnost v večstoletnem, preslavnem zgodovinskem razvoju.

V usodah Mojega petdesetletnega cesarjevanja, polnih izprememb, sem našel v vedno izkazani, požrtvovalni udanosti Svojih zvestih narodov varno oporo prestola. Ona daje, karkoli je skritega v krilu bodočnosti, zanesljivo jamstvo, da ostane neprikračena moč in uglednost države.

Oprta na pravice posameznikov, zajamčene v državnih osnovnih zakonih, in na enakopravnost narodov, se je povsod lepo povzdignila duševna in materialna kultura.

Skrbni gojitvi blaginje posameznih delov, neobhodno potrebni za neprestani napredek celote, more le koristiti, ako se podeli pri razvijanju javnih uredbe deželnim zastopom, ki so v prvi vrsti poklicani, da pazijo na interese blagostanja, primerno polje, da vrše svoje ustavne pravice.

Jaz upam in želim, da provzroči kljubu vsem nasprotstvom v mišljenju in stremljenju resna volja do stvarnega pospeševanja duševnega in materialnega blagostanja, da se doseže sodelovanje vseh moči, oprto na mejsebojno spoštovanje pravic in na pravičnost.

Vsem delom deželnega zbora, zasnovanim v tem duhu, ne bode manjkala Moja vladarska skrb.

S tem pošiljam deželnemu zboru Svoj cesarski pozdrav.

Dano na Dunaju, dne 22. decembra 1898 l.

Franc Jožef s. r.

Thun s. r.»

(Navdušeni klici na levi in v središču: — Begeisterte Rufe links und im Centrum: «Živijo! Slava!»)

In nemški:

(bere — lieš):

«An den Landtag
Meines Herzogthums Krain.

Aus Anlaß der fünfzigsten Wiederkehr des Jahrestages Meiner Thronbesteigung hat der Landtag Meines geliebten Herzogthums Krain beschlossen, Mir durch eine Deputation die Huldigung der Landesvertretung darzubringen und in einer Adresse den Wünschen feierlichen Ausdruck zu geben, welche bei diesem bedeutungsvollen Gedentage der Treue und Anhänglichkeit an Mich und Mein Haus, der Liebe zum engeren Heimatlande und der Sorge für das Wohl der Monarchie entspringen.

Infolge der tiefen Trauer, in welche der Heimgang Meiner, nun in Gott ruhenden Gemahlin, Ihrer Majestät der Kaiserin und Königin Elisabeth, Mich und Mein Haus versetzt hat, mußte das Erscheinen der Deputation an Meinem Hoflager entfallen.

Gerne nehme Ich jedoch die Huldigung des Landtages zur Kenntnis und spreche demselben für seine loyale Rundgebung Meinen kaiserlichen Dank aus.

Ich weiß, daß die darin zutage tretende dynastische Treue den Gefühlen der vom Landtage vertretenen Bevölkerung entspricht und das unverbrüchliche Festhalten an dem durch Gottes Vorsehung in vielhundertjähriger, ruhmreicher geschichtlicher Entwicklung fest und kraftvoll gefügten Verbande der Monarchie in sich schließt.

In den wechselvollen Geschicken Meiner fünfzigjährigen Regierung habe Ich in der stets bewährten, opfermüthigen Hingebung Meiner getreuen Völker eine sichere Stütze des Thrones gefunden. Sie bietet, was immer der Zukunft Schoß bergen mag, die zuverlässige Gewähr für den ungeschmälerten Bestand der Macht und des Ansehens des Staates.

Gestützt durch die staatsgrundgesetzlich gewährleisteten Rechte der Einzelnen und die gleiche Berechtigung der Völker haben geistige und materielle Cultur allenthalben einen erfreulichen Aufschwung genommen.

Der zum stetigen Fortschritte der Gesammtheit unerlässlichen, sorgfältigen Pflege des Wohles der einzelnen Theile kann es nur frommen, wenn bei der Ausgestaltung der öffentlichen Institutionen den Landesvertretungen, als den zur Wahrnehmung der Wohlfahrtsinteressen in erster Linie Berufenen, ein entsprechender Spielraum zur Bethätigung ihrer verfassungsmäßigen Rechte gewährt wird.

Ich hoffe und wünsche, daß über alle Gegensätze der Anschauungen und Bestrebungen hinaus, der erste Wille zur sachlichen Förderung der geistigen und materiellen Wohlfahrt ein von gegenseitiger Rechtsachtung und Billigkeit getragenes Zusammenwirken aller Kräfte zeitigen möge.

Allen in solchem Geiste gedachten Actionen des Landtages wird Meine landesväterliche Fürsorge nie fehlen. Anmit entbiete Ich dem Landtage Meinen kaiserlichen Gruß.

Gegeben zu Wien am 22. December 1898.

Franz Joseph m. p.

Thun m. p.»

(Splošni navdušeni klici: — Allgemeine begeisterte Rufe: «Slava! Hoch!»)

Izročam to sporočilo gospodu deželnemu glavarju.

Deželni glavar:

Celo sporočilo sprejelo se bo v zapisnik današnje seje, original Najvišjega sporočila pa se bo shranil pri historičnih listinah dežele Kranjske.

Visoka zbornica je udano in spoštljivo sprejela cesarsko sporočilo.

Radostno smo slišali, da je Njega Veličanstvo prepričano, da izjava v adresi deželnega zbora o dinastični zvestobi odgovarja čutom vsega prebivalstva dežele Kranjske (Klici na levi in v središču: «Dobro, dobro! Tako je!» — Rufe links und im Centrum: «Dobro, dobro! Tako je!») in da ta zvestoba jamči trdno in nerazrušljivo zvezo z mogočno avstrijsko monarhijo, katero je krepko in trdno združila Božja previdnost.

Velepomenljiva je tudi izjava v Najvišjem sporočilu, da more le koristiti celi monarhiji, če se skrbno gojijo interesi nje posameznih delov, in se v to svrhu podeli deželnim zastopom, ki so v prvi vrsti poklicani, da pazijo na te interese, primerno polje, da vrše svoje ustavne pravice. (Odobranje na levi in v središču. — Beifall links und im Centrum.)

Gotovo se pridruži tudi visoka zbornica nadi in želji Njega Veličanstva, da se vkljub različnosti v mnenju in stremljenju, katero sedaj navladuje, združijo vse

moči, katerim je resno za to, da oprto na spoštovanje pravice in pravičnosti uspešno delajo v korist narodom in državi.

Tužni spomin vzbudile so v sporočilu Njega Veličanstva besede, ki omenjajo grozno nesrečo in žalost, katera je zadela presvetlega cesarja in celo monarhijo, ko je satanska roka nečloveškega zločinca zabodla kruto jeklo v najblažje srce na svetu, v srce nepozabne cesarice Elizabete, katero so narodi cele monarhije ljubili in spoštovali kot angelja milosti in dobrote, in s katero je ugasnila svetla zvezda, ki je svetila iz visočine cesarskega prestola.

Sredi veselih priprav za dostojno slavljenje 50letnega vladanja presvetlega cesarja zadela je grozna vest o umoru presvetle cesarice narode avstrijske kakor strela z jasnega neba in utopila srca v globoko žalost.

Deželni odbor kranjski se je takoj zbral v izvanredni seji, v kateri je sklenil, da gre deputacija, obstoječa iz vseh članov deželnega odbora, k deželnemu predsedniku, da izrazi globoko sožalje cele dežele Kranjske in ga prosi, da to sporoča na Najvišjem mestu, dalje, da se položi venec na krsto preblage rajne cesarice in da se deželni glavar kot zastopnik deželnega zbora udeleži pogreba Nje Veličanstva presvetle cesarice.

Vsi ti sklepi so se tudi izvršili.

Der hohe Landtag hat in der letzten Session unter den freudigen Auspicien des 50jährigen Jubiläums Seiner Majestät unseres erhabenen Monarchen die Absendung einer Huldigungsdeputation an das Allerhöchste Hoflager beschlossen, um Seiner Majestät die Huldigung und Glückwünsche des Landes Krain darzubringen.

Wie bekannt und wie es auch in der heute verlesenen Botschaft erwähnt ist, wurde infolge des die ganze Monarchie in Trauer versetzenden Hinscheidens Ihrer Majestät der Kaiserin von dem Empfange aller Huldigungsdeputationen Umgang genommen, doch hat der Landesauschuß am 2. December, als dem glorreichen Gedenktage des 50jährigen Regierungsjubiläums Seiner Majestät des Kaisers, sich bei Sr. Excellenz dem Herrn Landespräsidenten vollzählig eingefunden mit der Bitte, Seiner Majestät die ergebensten Glückwünsche und die Huldigung des Landes Krain darzubringen. Seine Majestät geruhen hiefür Allerhöchsthren kaiserlichen Dank dem Landesauschusse befanntzugeben.

Danes je bilo otvorjeno zasedanje deželnega zbora s cesarskim sporočilom (Poslanci vstanejo. — Die Abgeordneten erheben sich.); vem, da izpregovorim iz src vseh gospodov poslancev, če predlagam, da kot odmev na Najvišje sporočilo navdušeno vzkliknemo: Slava Njega Veličanstvu presvetlemu cesarju! Hoch Seiner Majestät dem Kaiser!

(Vsa zbornica zakliče trikrat navdušeno «Slava! Hoch!» — Das ganze Haus ruft dreimal begeistert «Slava! Hoch!»)

V današnji seji navzoča sta dva gospoda deželna poslanca, katera še nista dosedaj bila člana visoke zbornice.

Radostno in spoštljivo pozdravljam milostljivega gospoda knezoškofa in prepričan sem, da govorim iz src vseh gospodov poslancev, če mu kličem: Dobro

došel v sredi deželnih poslancev (Živahno odobravanje na levi in v središču. — Lebhafter Beifall links und im Centrum.) ter izrazim toplo željo, da naj bi mu bila mnogokrat prilika dana, združeno z drugimi gospodi deželnimi poslanci delovati v korist naroda in drage domovine. (Živahno odobravanje na levi in v središču. — Lebhafter Beifall links und im Centrum.)

Dalje pozdravljam novoizvoljenega gospoda poslanca za mesti Kranj in Škofjaloka, gospoda vodjo Šubica, čegar delovanje in zasluge v povzdigo obrti v naši deželi jamčijo tudi koristno delovanje v deželnem zboru.

Preidimo sedaj k točki:

2. Obljuba novoizvoljenega deželnega poslanca.

2. Angelobung des neugewählten Landtagsabgeordneten.

Deželni glavar:

Po deželnem redu imajo storiti novoizvoljeni deželni poslanci obljabo.

§ 9. deželnega reda določuje:

(bere — liešt):

«§ 9. Kadar deželni poslanci stopijo v deželni zbor, imajo namesto prisege v roke deželnega poglavarja obljubiti, da bodo cesarju zvesti in pokorni, da se bodo držali zakonov (postav), in da bodo svoje dolžnosti po vesti izpolnjevali.

§ 9. Die Landesabgeordneten haben bei ihrem Eintritt in den Landtag dem Kaiser Treue und Gehorsam, Beobachtung der Gesetze und gewissenhafte Erfüllung ihrer Pflichten in die Hände des Landeshauptmannes an Eidesstatt zu geloben.»

Prosim premilostljivega gospoda knezoškofa, da stori obljabo!

Poslanec knezoškof dr. Jeglič:

Obljubim!

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca za mesti Kranj in Škofjoloka, da stori obljabo!

Poslanec Šubic:

Obljubim!

Deželni glavar:

Čast mi je, kot zastopnika visoke vlade predstaviti visoki zbornici c. kr. deželne vlade tajnika gospoda Viljema Haasa.

Predno nadaljujemo dnevni red, spominjati se nam je tudi tužno pokojnega tovariša, deželnega poslanca za mesti Kranj in Škofjaloka, gospoda Viktorja Globočnika. (Poslanci vstanejo. — Die Abgeordneten

erheben sich.) Vsem gospodom poslancem je znano njegovo marljivo delovanje, njegov plemeniti značaj in njegovo iskreno rodoljubje. Znano je njegovo požrtvalno delovanje v deželnem zboru. Uže hudo bolan, sodeloval je še pri deželnozborskih sejah, in ostavil je deželni zbor šele, ko se je podal domu na smrtno posteljo. Veliko sočutje njegovih tovarišev in sploh deželnih poslancev pokazalo se je sijajno pri njegovem pogrebu, katerega so se udeležili gospodje poslanci vseh strank deželnega zbora. Gotovo je, da mu je njegovo delovanje v deželnem zboru in kot mestni odbornik v korist in prid mestne občine Kranjske pridobilo neusahljivih zaslug in da mu je zagotovljen trajen in časten spomin. Slava njegovemu spominu. (Klici na levi in v središču: — Rufe links und im Centrum: «Slava».)

Preidimo sedaj k točki:

3. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

3. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

V prvi vrsti imam naznaniti, da je gospod poslanec grof Erwin Auersperg odložil svoj deželnozborski mandat, in da se bo nova volitev vršila dne 9. januarja 1899.

Izročene so bile sledeče peticije:

Gospod poslanec dr. Tavčar izroča prošnjo «Pedagogiškega društva v Krškem» za podporo za izdavanje knjig.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Povše izroča prošnjo:

Praprotnik Marija, sirota po ravnatelju Praprotniku, prosi za podelitev stalne letne podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Šubad Johann, stud. med. in Wien, bittet um Bewilligung einer Unterstützung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Višnikar izroča prošnjo županstva Dolenjavas pri Ribnici za podporo za šolsko zgradbo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Višnikar izroča še prošnjo: Die Gemeinden Malgern, Mitterdorf, Strug u. a. bitten um Herstellung einer Bezirksstraße von Malgern, Tiefenthal über Strug zur Bahnstation Widem-Gurkfeld.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pfeifer izroča prošnjo: Škerbec Jurij, Volčjak Peter in Miha v Dol. Suhadolu prosijo, da se jim povrne izkupilo za zaplenjeno in prodano hrvaško živino.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroči prošnjo načelnikstva gospodarskega odbora v Št. Vidu, da se okrajna sodnija premesti iz Zatičine v Št. Vid.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Sedaj pride na vrsto volitev dveh rediteljev.

Gospod poslanec Murnik se je oglasil k besedi.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Ker bo vsekako treba, da se bodo častiti gospodje poslanci dogovorili, katere gospode bodo volili v ta ali oni odsek, oziroma za overovatelja zapisnikov in reditelja, nasvetujem, da bi se prešlo precej na točko 10. današnjega dnevnega reda in da bi se volitve pod točkami 4.—9. vršile koncem seje.

Deželni glavar:

Ako nihče ne ugovarja, smatram, da se visoka zbornica strinja s tem predlogom.

(Nihče ne ugovarja. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Torej se bodo volitve vršile koncem seje.

Na vrsto pride torej točka:

10. Priloga 13. Poročilo deželnega odbora glede mnenja, ki ga ima oddati visoki deželni zbor o premestitvi uradnega sedeža okrajnega sodišča v Zatičini.

10. Beilage 13. Bericht des Landesauschusses, betreffend das seitens des hohen Landtages abzugebende Gutachten über die Verlegung des Amtssitzes des Bezirksgerichtes Sittich.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar se je oglasil k besedi:

Poslanec Hribar:

Predlagam, da se to poročilo odstopi upravnemu odseku v posvetovanje z naročilom, da dožene svoje posvetovanje kolikor mogoče hitro ter potem o stvari poroča v seji visoke zbornice, ki bode danes zvečer ali jutri zjutraj.

Deželni glavar:

Smatram, da se visoka zbornica strinja s tem predlogom.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Torej se izroči priloga 13. upravnemu odseku, ki se bo volil koncem seje.

Na vrsto pride točka:

11. Priloga 17. Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj mest Kranj in Škofjaloka.

11. Beilage 17. Bericht des Landesauschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Wahlbezirk der Städte Krainburg und Bischofsdorf.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj mest Kranj in Škofjaloka je sedaj na dnevnem redu.

Ker je iz celega akta, iz vseh spisov, katere je prečastiti gospod deželni predsednik ekselenca baron Hein predložil deželnemu odboru, razvideti, da ni bilo nikakih ugovorov proti tej volitvi, zaradi tega jaz v imenu deželnega odbora nasvetujem, da bi se prešlo precej v razpravo o tej stvari in prosim prečastitega gospoda deželnega glavarja, oziroma visoki deželni zbor, da smatra to kot nujni predlog.

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo o nujnosti predloga.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo nujnosti, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nujnost je sprejeta in torej prosim gospoda poročevalca, da poroča in merito.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere — liest):

«Visoki deželni zbor!

Z razglasom c. kr. deželnega predsedstva z dne 3. oktobra l. 1898., šte. 4750., razpisala se je vsled smrti deželnega poslanca gospoda Viktorja Globočnika deželnozbornska dopolnilna volitev za volilni mestni okraj Kranj in Škofjaloka na dan 26. oktobra 1898. l.

Volitev se je v določenem času izvršila in Njega ekselenca gospod c. kr. deželni predsednik je z dopisom z dne 27. oktobra l. 1898., št. 5216/pr., v smislu § 53. deželno zbornskega volilnega reda izročil volilne spise deželnemu odboru.

Iz teh je razvidno, da je od 313 volilcev k volitvi prišlo 218. Od teh sta 2 oddala prazna glasilna listka, 127 listkov se je pa glasilo na gospoda ravnatelja c. kr. strokovnih šol v Ljubljani Ivana Šubica in 89 na gospoda kurata v deželni prisilni delavnici v Ljubljani Antona Koblarja.

Ker absolutna večina glasov znaša 109, je prvoimenovani izvoljen deželnim poslancem.

Deželni odbor predlaga, ker zoper volitev ni pomislekov:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

Izvolutev gospoda Ivana Šubica za deželnega poslanca mestno volilnega okraja Kranj in Skofjaloka se potrdi.

Hoher Landtag!

Mit der Kundmachung des k. k. Landespräsidenten vom 3. October 1898, Z. 4570, wurde für die Ergänzungswahl eines Landtagsabgeordneten des Städte-Wahlbezirkes Krainburg und Bischoflack an Stelle des verstorbenen Abgeordneten Herrn Victor Globočnik der 26. October 1898 als Wahltag festgesetzt.

Die Wahl wurde zur bestimmten Zeit durchgeführt. Seine Excellenz der Herr k. k. Landespräsident hat mit der Note vom 27. October 1898., Z. 5216/pr., gemäß § 53 der Landtagswahlordnung die Wahlacten dem Landesauschusse übermittlekt.

Von 313 Wahlberechtigten sind 218 zur Wahl erschienen. Von diesen gaben 2 leere Stimmzettel ab, von den übrigen Stimmzetteln lauteten 127 auf den Director der k. k. Fachschulen in Laibach Herrn Johann Šubic und 89 auf den Herrn Curaten in der Landes-Zwangsarbeitsanstalt in Laibach Anton Koblar.

Da die absolute Stimmenmehrheit 109 beträgt, so ist der Erstgenannte zum Landtagsabgeordneten gewählt.

Gegen die Wahl obwalten keine Bedenken, und der Landesauschuss beantragt demnach:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die Wahl des Herrn Johann Šubic als Landtagsabgeordneten für den Städte-Wahlbezirk Krainburg-Bischoflack wird als giltig erklärt.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

13. Priloga 21. Poročilo deželnega odbora glede začasnega pobiranja deželnih priklad leta 1899.

13. Beilage 21. Bericht des Landesauschusses wegen der provisorischen Einhebung der Landesumlagen im Jahre 1899.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Poročilo deželnega odbora glede začasnega pobiranja deželnih priklad leta 1899. je sedaj na dnevnem redu. Ker se gre za to, da se pobirajo priklade že precej začetkom prihodnjega leta, in je danes 28. december, mislim, da mi glede nujnosti ni treba izgubljeni nobenih besed, ker mora vsakdo gotovo sam razvideti, da je stvar najnujnejša.

Zato nasvetujem, da bi se precej obravnavalo o tem poročilu in da bi se stvar kot nujna smatrala.

Deželni glavar:

Želi kdo besede glede nujnosti?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki pritrjujejo nujnosti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da poroča in merito.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere — liest):

«Visoki deželni zbor!

Zaradi rednega deželnega gospodarstva treba je skrbeti za začasno pobiranje deželnih priklad l. 1899. Že sedaj pa se dá dokazati, da bodo deželne potrebščine l. 1899. višje, nego so bile one za l. 1898. Ker torej na znižanje priklad ni misliti, nasvetuje deželni odbor, da se od 1. januarija 1899 dalje začasno pobirajo vse one priklade, ki so bile predpisane l. 1898., z edino spremembo, da ima na podlagi zakona z dne 18. maja 1898. l., dež. zak. št. 26, samostojna desetodstotna doklada na direktne davke za normalno-šolski zaklad odpasti, nasproti pa doklada na direktne davke za deželni zaklad povišati se na 40%.

Deželni odbor stavi torej nujni nasvet:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. V pokritje primanjkljejev pri deželnem zakladu naj se pobirajo od 1. januarija 1899. l. dalje do onega časa, ko se priklade za l. 1899. končno veljavno ustanove, sledeče priklade:

1. 40% doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa;

2. samostojne naklade:

a) od porabe likerjev in vseh oslajenih opojnih pijač brez razločka na stopinje alkoholovine po 15 gld. od vsakega hektolitra in od porabe vseh drugih žganih opojnih pijač po stopinjah 100 delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektoliterske stopinje;

b) od vsakega hektolitra porabljenega piva brez ozira na stopinje njegove alkoholovine v vsej deželi po 1 gld.;

3. 40% doklado na polni predpis vseh direktnih davkov z izjemo osebnega dohodnega davka.

II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod I Najvišje potrjenje.

Hoher Landtag!

Behufs ordnungsmäßiger Fortführung des Landeshaushaltes erscheint es nothwendig, für die provisorische Einhebung der Landesumlagen im Jahre 1899 vorzusorgen. Es kann nun schon derzeit der Nachweis erbracht werden, daß die Erfordernisse des Landes im Jahre 1899 gegenüber jenen vom Jahre 1898 sich höher gestalten werden und ist sonach auf eine Ermäßigung der Landesumlagen nicht zu denken. Angesichts dessen stellt der Landesauschuss den Antrag, es seien vom 1. Jänner 1899 an alle im Jahre 1898 bewilligten Umlagen provisorisch weiter einzuhellen, jedoch mit der Abänderung, daß in Gemäß-

heit des Gesetzes vom 18. Mai 1898, L. G. Bl. Nr. 26, der selbständige zehnprocentige Zuschlag auf die directen Steuern für den Normalschulfond zu entfallen habe, dafür aber der Zuschlag auf die directen Steuern für den Landesfond auf 40% zu erhöhen sei.

Der Landesauschuß stellt somit den Dringlichkeitsantrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

I. Zur Bedeckung der Abgänge beim Landesfonde sind vom 1. Jänner 1899 an bis zur endgiltigen Feststellung der Landesumlagen pro 1899 nachstehende Umlagen einzuhoben:

1. ein 40% iger Zuschlag zur Verzehrungssteuer von Wein, Wein- und Obstmost und Fleisch;

2. selbständige Auflagen:

a) von dem Verbräuche von Liqueuren und allen versüßten geistigen Flüssigkeiten ohne Unterschied der Gradhaltigkeit per Hektoliter 15 fl. und von dem Verbräuche aller übrigen gebrannten geistigen Flüssigkeiten nach Grad des 100theiligen Alkoholometers vom Hektolitergrad 30 fr.;

b) von jedem Hektoliter verbrauchten Bieres unabhängig von der Gradhaltigkeit desselben im ganzen Lande 1 fl.;

3. ein 40% iger Zuschlag auf die volle Verschreibung aller directen Steuern mit Ausnahme der Personal-Einkommensteuer.

II. Der Landesauschuß wird beauftragt, für den Beschluß sub I die Allerhöchste Genehmigung einzuholen.»

Deželni glavar:

Glede tega predloga mi je omeniti, da se bodo leta 1899. morale pobirati vsaj tako visoke priklade, kakor doslej, in da na znižanje ni misliti. Ne samo, da bodo prišle marsikatero točke v deželnokulturnih zadevah, katere bode treba upoštevati, je tudi neobhodno potrebno, uravnati deželnim uradnikom plače, da bodo odgovarjale sistemizaciji plač, kakor se je izvršila državnim uradnikom. V tem kratkem zasedanju visokega deželnega zbora enega ali dveh dni ni bilo mogoče, da bi bil deželni odbor predložil to stvar z nado, da se bo sedaj mogla rešiti, kajti to je stvar, katero je treba temeljito uvaževati, tembolj, ker je treba tudi primerno uravnati plačilne razrede, potem pa, ker je treba misliti tudi na učiteljsko osebje na Grmu in ker tudi primariji deželne bolnice želijo novo uravnavo plač. Vse to bo torej treba sistematično rešiti in v to svrho bo treba posvetovanj v klubih in v odseku, in zato deželni odbor ni že sedaj predložil dotičnih nasvetov.

Škode deželni uradniki ne bodo trpeli, kajti deželni odbor namerava predlagati in se nadeja, da bo visoki deželni zastop temu pritržil, da se bodo povišane plače izplačevale, oziroma doplačevale, začenši z dnem 1. januarjem 1899 in jaz mislim, da je s tem vsem opravičenim željam ustrezno.

To sem hotel omeniti, da bodo gospodje deželni poslanci v tem oziru informirani, pa tudi zato, ker izdatno višji troški, ki nas čakajo, opravičujejo, da se visoki deželni zbor že sedaj izreče, da l. 1899. manjše priklade, kakor sedaj, pobirati, je absolutno izključeno.

Prosim, da se ta izjava vzame na znanje.

Ker obstoji poročilo iz več nasvetov, otvarjam splošno razpravo.

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Z zadovoljstvom sicer jemljem na znanje izjavo, katero je ravnokar podal gospod deželni glavar, ker nam daje zagotovilo, da deželni odbor misli na to, da se mora sedaj, ko je država, ko je mesto Ljubljansko povišalo plače svojim uradnikom, nekaj storiti tudi za deželne uradnike. Vendar pa se ne bi hotel popolnoma zadovoljiti s to izjavo, tem manj, ker nam je gospod deželni glavar pripovedoval, koliko proučevanja bode treba, da se reši to vprašanje. Jaz bi ne želel, da bi to proučevanje predolgo trajalo in zaradi tega se mi zdi umestno, da visoka zbornica dá deželnemu odboru že danes neko napotilo ter mu naroči, da se mora to vprašanje že v tem zasedanju, katero se je danes začelo, rešiti. Mi sicer pri zamotanih političnih razmerah ne moremo vedeti, kedaj se zopet snide deželni zbor, da nadaljuje to zasedanje, vsekako pa je pričakovati, da se bode to zgodilo meseca marcija, aprila ali najkasneje maja. Preiskave glede uravnave uradniških plač, poizvedbe in študije, ki jih ima deželni odbor vršiti, naj bi se torej vršile s tisto naglostjo, da bodo vsekakor še v tem zasedanju deželni uradniki v resnici deležni postali povišanja plač.

Poleg tega bi si dovolil izreči še neko drugo željo. Visoki deželni zbor naj bi se že danes izrekel, kako naj se uravnajo plače. Ni zadosti, da se reče, plače se vsekako bodo povišale, temveč zdi se mi potrebno, da se visoka zbornica izreče, da bodejo deželni uradniki po mogočnosti vsaj tako postavljeni, kakor državni uradniki. Zato si dovoljujem staviti po tem kratkem utemeljevanju resolucijo, katero priporočam visoki zbornici, da jo izvoli sprejeti:

Visoki deželni zbor skleni:

«Deželnemu odboru se naroča, da glede povišanja službenih prejemkov deželnim uslužbencem še v teku sedanjega zasedanja stavi primerne nasvete, ki naj bodo uravnani tako, da se službeni prejemki šestih činovnih razredov deželnih uslužbencev kolikor mogoče pojednačijo s službenimi prejemki VI. do XI. činovnega razreda državnih uradnikov. Načelno pa se izreka že sedaj, da ima povišanje pričeti s 1. dnem januarija 1899 ter da naj se vsled tega pri sestavi deželnega proračuna jemlje ozir na to».

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo to resolucijo, izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadostno podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec ekselenca baron Schwegel ima besedo.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Ich habe mir zu dem Resolutionsantrage, den der Herr Abgeordnete und Bürgermeister von Laibach eingebracht hat, das Wort erbeten, um auch meinerseits den lebhaftesten Wunsch zum Ausdruck zu bringen, daß die Regulierung der Gehalte der Landesbeamten so rasch als möglich, wie dies auch in der Resolution in Vorschlag gebracht wird, und noch im Laufe der gegenwärtigen Landtagsession zustande komme. Ich bin auch damit einverstanden, daß, wie der Herr Landeshauptmann bereits früher betont hat, der diesbezügliche Beschluß rückwirkende Kraft bekomme, damit den Landesbeamten in keiner Weise ihre Bezüge geschmälert werden. Dem hätte ich nur den einzigen Wunsch beizufügen, daß bezüglich der Rangierung der Beamten in die verschiedenen Diätenklassen nicht schon heute ein principieller Beschluß gefaßt werde, weil doch verschiedene Umstände eintreten können, die, wenn schon heute in betreff der Einreihung in die Diätenklassen ein principieller Beschluß gefaßt wird, nachträglich nicht berücksichtigt werden könnten. Nur das eine glaubte ich im Interesse der Sache selbst hervorheben zu müssen und weil es andererseits auch im Vortheile der Beamten selbst gelegen sein kann, daß der Einreihung in bestimmte Diätenklassen vor der definitiven Regelung der ganzen Frage nicht präjudiciert wird, ich wiederhole aber, daß ich, ebenso wie der Herr Antragsteller, von dem lebhaftesten Wunsche befeelt bin, den Landesbeamten die Wohlthaten der Gehaltserhöhung so rasch als möglich zukommen zu lassen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Jaz bi z ozirom na izjavo ekscelence gospoda poslanca barona Schweglja samo toliko odgovoril, da je, če se sprejme resolucija, katero sem jaz stavil, deželnemu odboru še vedno mogoče, da se ne drži strogo okvira, kateri sem v resoluciji predpisal. Jaz pravim, da naj se plače deželnih uradnikov «kolikor mogoče» tako uravnajo, kakor so se uravnale za državne uradnike VI. do XI. činovnega razreda. Nalašč pa sem rekel: VI. do XI. činovnega razreda, in sicer nalašč zato, ker dobro vem, da deželni odbor ne bode imel poguma, da bi segel višje in da bi predlagal morebiti tudi V. činovni razred državnih uradnikov, in ker sem se bal, da utegne seči nižje in da s VI. činovnim razredom sploh ne računi. Ker ima pa deželni svetnik že sedaj višjo plačo, kakor državni uradniki VII. činovnega razreda, je neobhodno potrebno, da se pomakne v VI. činovni razred in zaradi tega je vsekako previdno, da se danes deželnemu odboru predpiše ta okvir. Mogoče pa je in jaz priznavam, da bi bilo morda praktično, da se napravi sedem plačilnih razredov in ne samo šest, kakor je n. pr. mesto ljubljansko za uslužbence z manjšo izomiko napravilo jeden nižji plačilni razred, kakor je XI. državni činovni razred.

Jaz bi torej vse jedno priporočal, da bi se resolucija, katera nič ne prejudicira kasnejšim odločbam visoke zbornice, sprejela tako, kakor sem jo predlagal.

Deželni glavar:

Se. Excellenz der Herr Abgeordnete Baron Schwegel hat das Wort.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Nach diesen Ausführungen des Herrn Vorredners erkläre ich, daß ich ohne Anstand für die von ihm eingebrachte Resolution stimmen werde.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Pri splošni razpravi govorilo se je edino le o resoluciji, katero je stavil častiti gospod poslanec župan Hribar in ker je bil tudi prečastiti zadnji gospod govornik se izrekel zanjo, jaz smatram, da bo tudi celi visoki zbor pritrdil tej resoluciji in to posebno tudi z ozirom na to, ker je deželni odbor že sam ravno to sklenil, kar prečastiti gospod predlagatelj tukaj nasvetuje. On je omenil, da je to resolucijo posebno zato stavil, in posebno važnost nanjo polagal zato, ker se je bati, da bi deželni odbor stvar preveč temeljito študiral in da bi morda potem ne prišla na dnevni red v prvi seji po sedanji sesiji. Prečastiti gospod deželni glavar to ni ravno izrecno omenjal, ali jaz dodam temu, da je deželni odbor sklenil, da se bo ta stvar predložila visokemu deželnemu zboru gotovo v prvi seji po novem letu. Tedaj je tudi ta bojazen, katero je imel prečastiti gospod predlagatelj, odstranjena. Ker se pa sam skladam s to resolucijo in se ž njo sklada tudi deželni odbor, nasvetujem, da bi jo visoki deželni zbor tudi sprejel.

Deželni glavar:

Prestopimo v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita prvi predlog.

Poročevalec c. svetnik Murnik:

(bere — liest):

1. 40% tna doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa;

1. ein 40% iger Zuschlag zur Verzehrungssteuer von Wein, Wein- und Obstmoft und Fleisch;
(Obvelja. — Angenommen.)

2. samostojne naklade:

a) od porabe likerjev in vseh oslajenih opojnih pijač brez razločka na stopinje alkoholovine po 15 gld. od vsakega hektolitra in od porabe vseh drugih žganih opojnih pijač po stopinjah 100delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektoliterske stopinje;

2.) selbständige Auflagen:

- a) von dem Verbrache von Liqueuren und allen ver-
füßten geistigen Flüssigkeiten ohne Unterschied der
Gradhälligkeit per Hektoliter 15 fl. und von dem
Verbrache aller übrigen gebrannten geistigen Flüssig-
keiten nach Graden des 100theiligen Alkoholometers
vom Hektolitergrad 30 fr.;
(Obvelja. — Angenommen.)
- b) od vsakega hektolitra porabljenega piva brez ozira
na stopinje njegove alkoholovine v vsej deželi po
1 gld;
- b) von jedem Hektoliter verbrauchten Bieres unabhängig
von der Gradhälligkeit desselben im ganzen Lande
1 fl.;
(Obvelja. — Angenommen.)

3.) 40%tno doklado na polni predpis vseh direktnih
davkov z izjemo osebnega dohodnega davka.

3.) ein 40%iger Zuschlag auf die volle Vorschrei-
bung aller directen Steuern mit Ausnahme der Personal-
Einkommensteuer.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu
pod I. Najvißje potrjenje.

II. Der Landesausschuß wird beauftragt, für den
Beschluß sub I die Allerhöchste Genehmigung einzuholen.

Uvod se glasi:

I. V pokritje primanjkljejev pri deželnem zakladu
naj se pobirajo od 1. januarija 1899. l. dalje do onega
časa, ko se priklade za l. 1899. končno veljavno usta-
nové, sledeče priklade:

I. Zur Bedeckung der Abgänge beim Landesfonde
sind vom 1. Jänner 1899 an bis zur endgiltigen Fest-
stellung der Landesumlagen pro 1899 nachstehende Um-
lagen einzuheben:

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogom v celoti,
izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj treba glasovati še o resoluciji gospoda po-
slanca Hribarja.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tej resoluciji,
izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta in s tem je rešena 13. točka
dnevnega reda.

Ker se je sedaj poročalo o 13. točki in se je 12.
preskočila, pride sedaj na vrsto točka:

12. Priloga 18. Poročilo deželnega odbora glede nadaljnega pobiranja dosedanje naklade od dohodkov najemščin v de- želnem stolnem mestu Ljubljani.

12. Beilage 18. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Fortdauer der bisherigen Auf- lage von den Mietzinsenträgnissen in der Landes- hauptstadt Laibach.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Zur Beilage Nr. 18 erlaube ich mir den Antrag zu
stellen, daß über diesen Gegenstand als Dringlichkeits-
antrag verhandelt und derselbe sofort meritorisch erledigt
werde.

Die Begründung für die Dringlichkeit liegt darin,
daß dieselben Umstände, welche für die dringliche Beschluß-
fassung über die Einhebung der Landesumlagen sprechen,
auch bezüglich der Fortdauer der bisherigen Auflage von
den Mietzinsenträgnissen in der Landeshauptstadt Laibach
platzgreifen, weil auch hier das Recht zur Einhebung dieser
Aufgabe mit dem 31. December 1898 erlischt und daher
rechtzeitig und noch im Laufe dieser wenigen Tage die
Allerhöchste Sanction des zu fassenden Landtagsbeschlusses
einzuholen sein wird.

Damit ist die Dringlichkeit des Antrages vollkommen
begründet, und ich behalte mir vor, die meritorische Seite
der Frage später zu beleuchten.

Deželni glavar:

Želi kdo besede o nujnosti?

(Nihče se ne oglašuje. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki so za nujnost, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nujnost je sprejeta. Prosim gospoda poročevalca,
da poroča in merito.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Die kurze Begründung, welche in der Beilage Nr. 18
enthalten ist, erschöpft trotzdem den Gegenstand so voll-
ständig, daß ich nur noch wenige Bemerkungen beizu-
fügen habe.

Wie bekannt, erhebt die Landeshauptstadt Laibach
seit einer langen Reihe von Jahren einen Zuschlag zu den
Mietzinsenträgnissen. Dieser Zuschlag betrug ursprünglich
1 und 2 Kreuzer vom Gulden, in den letzten 10 Jahren
aber 2 und 4 Kreuzer, und zwar wurde derselbe derart
eingehoben, daß Mietzins unter 50 fl. von der Auflage
ganz frei bleiben, von Mietzinsen von 50 fl. bis 100 fl.
ein Zuschlag von 2 kr., von Mietzinsen über 100 fl.
aber ein solcher von 4 kr. entrichtet wurde. Die Bewilligung
zur Einhebung dieser Auflage bestand, beziehungsweise
besteht bis zum 31. December 1898, und es ist daher noth-
wendig, daß ein neues Landesgesetz geschaffen werde, wenn
diese Auflage auch vom 1. Jänner 1899 ab eingehoben
werden soll. Zu diesem Ende hat der Gemeinderath der
Landeshauptstadt Laibach am 18. October 1898 einen ent-
sprechenden Beschluß gefaßt, der dahin geht, daß die in
Rede stehende Auflage auch weiterhin auf die Dauer von
10 Jahren in dem bisherigen Ausmaße eingehoben wer-
den soll.

Dieser Beschluss wurde mit Enthaltung aller vorgeschriebenen Formlichkeiten gefasst und ist entsprechend kundgemacht worden, ohne dass innerhalb der gesetzlichen Frist eine Beschwerde dagegen überreicht wurde. Angefichts dieser Sachlage hat der Landesauschuss, nachdem die Stadt Laibach bedauerlicherweise dieser Einnahmsquelle in der nächsten Zukunft nicht entzathen kann, keinen Anstand genommen, dem hohen Landtage die in Verhandlung stehende Vorlage zu unterbreiten, bezw. zu empfehlen, die Forterhebung der Mietzinsauflage auf die Dauer von weiteren 10 Jahren in dem bisherigen Ausmaße zu bewilligen.

Ich erlaube mir daher im Anschlusse an diese kurzen Ausführungen, entsprechend der gedruckten Vorlage, den Antrag zu stellen:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der Landeshauptstadt Laibach wird wie bisher so vom 1. Jänner 1899 an bis Ende des Jahres 1909 die Einhebung einer Auflage von den Mietzinserrträgen in der Weise bewilligt, dass die Mietzins unter 50 fl. ganz frei bleiben, von Mietzinsen von 50 fl. bis einschließlich 100 fl. jährlich eine Auflage von 2 kr. von jedem Mietzinsgilden und von Mietzinsen über 100 fl. jährlich eine Auflage von 4 kr. von jedem Mietzinsgilden zu entrichten ist.

2.) Der Landesauschuss wird beauftragt, für diesen Beschluss die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Deželnemu stolnemu mestu Ljubljani dovoljuje se kakor doslej tako tudi od 1. januarija 1899 dalje do konca leta 1909. pobiranje naklade od dohodkov najemščin tako, da so najemščine pod 50 gld. popolnno proste, od najemščin od 50 gld. do všteti 100 gld. pa je plačevati na leto naklado po 2 kr., in od najemščin nad 100 gld. na leto naklado po 4 kr. od vsakega goldinarja najemščine.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu izposluje Najvišje potrjenje.»

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogoma gospoda poročevalca, izvolijo ustati.

(Obvelja — Angenommen.)

Predloga sta sprejeta.

Na vrsto pride točka:

14. Priloga 22. Poročilo deželnega odbora, zadevajoče v minulem zasedanji od visokega deželnega zbora dovoljene zgradbe v deželni blaznici na Studencu.

14. Beilage 22. Bericht des Landesauschusses, betreffend die in der verflossenen Session vom hohen Landtage bewilligten Bauherstellungen in der Landes-Irrenanstalt in Studenz.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Schaffer se je oglasil k besedi.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Mit Rücksicht auf die voraussichtlich nur sehr kurze Dauer der heute begonnenen Vorlesung und mit Rücksicht auf den Umstand, dass die Angelegenheit, um die es sich bei diesem Punkte der Tagesordnung handelt, schon im vorigen Jahre Gegenstand der Beschlussfassung war und an und für sich ganz klar ist, glaube ich, dass es keinem Anstande unterliegen kann, auch diese Vorlage des Landesauschusses sofort im Plenum zu erledigen, ohne erst dieselbe einem Ausschusse zur Berathung und Berichterstattung zuzuweisen. Ich beantrage daher, dass dieser Gegenstand sofort im hohen Hause meritorisch erledigt werde.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Jaz pa si dovolim staviti predlog, da se ta zadeva odkaze finančnemu odseku. Če bi tu šlo za golo formalnost in bi ne bilo potreba več denarja, kakor se je bilo proračunilo lanskega leta, in ako bi povišek ne bil tako izdaten, bi tudi jaz končno ne imel nič proti temu, da se stvar kot nujna takoj reši, kakor nasvetuje gospod poslanec dr. Schaffer. Ker pa gre za precej višji izdatek, mislim, da naj bi se stvar izročila finančnemu odseku, da jo danes popoldne vzame v pretres ter jutri o njej poroča.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Gegenüber den Bemerkungen des Herrn Vorredners möchte ich nur das hervorheben, dass es allerdings ganz richtig ist, dass es sich in der vorliegenden Frage um die Erhöhung einer Summe handelt, dass aber, wie aus der Vorlage des Landesauschusses zu entnehmen ist, die Summe nicht mehr Gegenstand der Debatte sein kann, da nach dem gegenwärtigen Stande der Angelegenheit die Summe unbedingt bewilligt werden muss, wenn der Bau überhaupt ausgeführt werden soll. Das ist der Grund, weshalb ich der Meinung bin, dass die vorliegende Frage, trotzdem es sich hiebei um eine Erhöhung der Summe um 5000 fl. handelt, doch nur formeller Natur ist, denn wenn wir bauen wollen, so kann von dem Finanzausschusse nicht mehr eine andere Summe beschlossen werden, als die im Antrag gebracht, weil dieselbe auf einer nicht mehr unzustützenden Offertverhandlung beruht.

Deželni glavar:

Tudi jaz smatram, da naj bi se ta stvar izročila finančnemu odseku, kakor je to tudi pri nujnih predlogih sploh običajno, da se odkazejo najprej odseku, ki potem v zbornici o njih poroča. Torej je popolnoma v smislu nujnosti predloga, ako se isti izroči finančnemu

odseku z nalogom, da še v tem zasedanju o stvari poroča. Finančni odsek bo lahko danes po seji ali pa popoldne zboroval in torej smatram, da se visoka zbornica strinja s tem, da se to poročilo izroči finančnemu odseku z naročilom, da takoj v prihodnji seji o stvari poroča.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Priloga 22. izroča se torej finančnemu odseku in s tem je za sedaj rešena točka 14.

Na vrsto pridejo sedaj volitve odsekov. Volitev verifikacijskega odseka lahko odpade, ker je visoki deželni zbor volitev poslanca za mesti Kranj in Škofjaloška že potrdil. Pride torej na vrsto volitev finančnega odseka 12 članov, upravnega odseka 12 članov in odseka za letno poročilo 9 članov.

V svrhu teh volitev prekinem sejo za $\frac{1}{4}$ ure.

(Seja prestane ob 12. uri 30 minut popoldne in se nadaljuje ob 1. uri popoldne. — Die Sitzung wird um 12 Uhr 30 Minuten Nachmittags unterbrochen und um 1 Uhr Nachmittags wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da oddajo listke za volitev finančnega odseka. — Ich bitte die Herren Abgeordneten, die Stimmzettel für die Wahl des Finanzausschusses abgeben zu wollen.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance, da oddajo listke za volitev upravnega odseka. — Ich bitte die Herren Abgeordneten, die Stimmzettel für die Wahl des Verwaltungsausschusses abgeben zu wollen.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance, da oddajo še listke za volitev odseka za letno poročilo. — Ich bitte die Herren Abgeordneten, noch die Stimmzettel für die Wahl des Rechnungschaftsbericht-Ausschusses abgeben zu wollen.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim, da prevzameta gospoda poslanca Jelovšek in Luckmann skrutinij za finančni odsek.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospoda poslanca Višnikarja in gospoda pl. Lenkha, da prevzameta skrutinij za upravni odsek.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Gospoda poslanca Ažmana in grof Barbota prosim, da prevzameta skrutinij za odsek za letno poročilo.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prekinem sejo za toliko časa, da bodo skrutinatorji končali svoje delo.

(Po kratkem prestanku. — Nach einer kurzen Pause.)

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca Jelovška, da naznani izid volitve finančnega odseka.

7. Volitev finančnega odseka 12 članov.

7. Wahl eines Finanzausschusses von 12 Mitgliedern.

Poslanec Jelovšek:

Za volitev finančnega odseka je bilo oddanih 32 listkov, in sicer so dobili gospodje poslanci:

Povše 32 glasov, grof Barbo, Hribar, Kalan, vitez Langer, dr. Majaron, Modic, Murnik, dr. Papež, dr. Schaffer, vzvišenost baron Schwegel in Višnikar po 31 glasov. Po 1 glas so dobili gospodje: Božič, Jelovšek, Lenarčič, baron Liechtenberg, Luckmann, Pakiž, baron Rechbach, dr. Tavčar, baron Wurzbach in Zelen.

Izvoljenih je toraj 12 prvoimenovanih gospodov.

Deželni glavar:

Prvoimenovanih 12 gospodov poslancev je izvoljenih kot člani finančnega odseka.

Prosim gospoda poslanca Višnikarja, da izvoli naznaniti izid volitve upravnega odseka.

8. Volitev upravnega odseka 12 članov.

8. Wahl eines Verwaltungsausschusses von 12 Mitgliedern.

Poslanec Višnikar:

Pri volitvi upravnega odseka je bilo oddanih 28 listkov, in so izvoljeni poslanci: Božič, Jelovšek, Lenarčič, Luckmann, Pakiž, Povše, baron Rechbach, Šubic, dr. Tavčar, baron Wurzbach in Zelen, ki so dobili po 28 glasov, ter gospod baron Liechtenberg ki je dobil 27 glasov; 1 glas je dobil Višnikar.

Izvoljenih je torej prvoimenovanih 12 gospodov.

Deželni glavar:

Članovi upravnega odseka so torej izvoljeni prvoimenovani gospodje poslanci.

Prosim še gospoda poslanca Ažmana, da izvoli naznaniti izid volitve odseka za letno poročilo.

9. Volitev odseka 9 članov za letno poročilo deželnega odbora.

9. Wahl eines Rechnungschaftsbericht-Ausschusses von 9 Mitgliedern.

Poslanec Ažman:

Pri volitvi odseka za letno poročilo je bilo oddanih 27 glasovnic in se vse glasé na sledeče gospode: Ažman, Grasselli, Klein, Košak, vitez Langer, pl. Lenkh, Loy, Perdan in Schweiger.

Izvoljeni so torej enoglasno imenovani gospodje.

Deželni glavar:

Ravno imenovani gospodje poslanci so torej izvoljeni za članove odseka za letno poročilo.

Na vrsto pride sedaj točka:

4. Volitev dveh rediteljev.**4. Wahl zweier Ordner.****Deželni glavar:**

Gospod poslanec Murnik se je oglasil k besedi.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Jaz v imenu mnogih gospodov poslancev nasvetujem, da se reditelja per acclamationem izvolita, in sicer gospoda poslanca grof Barbo in Lenarčič.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

5. Volitev dveh verifikatorjev.**5. Wahl zweier Verificatoren.**

Pričakujem predloga iz sredine visoke zbornice. Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Glede verifikatorjev zapisnikov se je mnogo gospodov deželnih poslancev dogovorilo, voliti gospoda dr. Schafferja in gospoda Gabrijela Jelovškega. Z ozirom na to nasvetujem, da se ta dva gospoda izvolita per acclamationem.

Deželni glavar:

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Torej sta verifikatorjema izvoljena gospoda poslanca dr. Schaffer in Jelovšek.

Sedaj bi imela na vrsto priti še:

6. Volitev verifikacijskega odseka 7 članov.**6. Wahl eines Verificationsausschusses von 7 Mitgliedern.**

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Sedaj pride še volitev verifikacijskega odseka. Jaz mislim, da ta volitev lahko odpade, ker je edina volitev, ki je bila na dnevnem redu, že v današnji seji rešena bila. Zato bi prosil prečastitega gospoda deželnega glavarja, da bi hotel izreči, da volitev verifikacijskega odseka odpade.

Deželni glavar:

Volitev verifikacijskega odseka danes nima nobenega pomena, ker je volitev novoizvoljenega poslanca za mesti Kranj in Škofjaloka že verificirana. Če se bo ob priliki verifikacije volitve poslanca iz veleposestva, ki se bo vršila dne 9. januarija, visoka zbornica izrekla, da je treba voliti verifikacijski odsek, se bo to lahko takrat zgodilo.

Za sedaj se torej volitev verifikacijskega odseka odstavi z dnevnega reda.

Sedaj pa prosim častite gospode člane ravnokar izvoljenih odsekov, da se konstituirajo in dalje, da mi gospoda načelnika, ki bodeta voljena za finančni in upravni odsek, naznanita, kedaj bodeta dotična odseka poročala, namreč finančni odsek glede zgradb v deželni blaznici na Studencu in upravni odsek glede premestitve upravnega sodišča v Zatičini, da bom vedel čas, kedaj se seja deželnega zbora prične, naznaniti.

Prosim torej v prvi vrsti, da se odseki konstituirajo. (Po kratkem odmoru. — Nach einer kurzen Pause.)

Deželni glavar:

Naznanjam, da so se odseki konstituirali, in sicer je bil izvoljen načelnikom finančnega odseka gospod poslanec dr. Papež in načelnikom namestnikom gospod poslanec dr. Schaffer.

Upravnega odseka načelnikom je bil izvoljen gospod poslanec baron Liechtenberg, in namestnikom gospod poslanec dr. Tavčar.

V odseku za letno poročilo je bil načelnikom izvoljen gospod poslanec Grasselli in namestnikom gospod poslanec vitez Langer.

Naznanjam, da bo finančni odsek zboroval danes popoldne ob 3/4 5. uri tukaj v dvorani, — in da bo upravni odsek zboroval danes popoldne ob 4. uri ravnatko v tej dvorani.

Ker je finančni odsek izvoljen, dovoljujem si, izročiti še dve prošnji. Gospod poslanec Šubic je izročil prošnjo Kokalj Matilde, učiteljske vdove v Kranju, za dovolitev izvanredne pokojnine.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Dalje je gospod poslanec Božič izročil prošnjo: Trkman Matija, posestnik v Strmcu pri Črnemvrhu nad Idrijo, prosi podpore za napravo kapnice.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Seja deželnega zbora se bo nadaljevala danes popoldne ob 5. uri.

(Seja prestane ob 1. uri 40 minut popoldne in se nadaljuje ob 5. uri 20 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 1 Uhr 40 Minuten Nachmittag unterbrochen und um 5 Uhr 20 Minuten wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Seja se nadaljuje.

Naznanjam visoki zbornici, da je gospod poslanec Loy telegrafičnim potom opravičil odsotnost od današnje seje zaradi bolehnosti.

Prosim, da se to vzame na znanje.

Izročena mi je bila po gospodu poslancu dr. Žitniku prošnja društva «Narodna šola» za denarno podporo. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Dalje je še gospod poslanec Povše izročil prošnjo društva «Naša straža» v Ljubljani za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Izročen je bil meni nujni predlog gospoda poslanca dr. Majarona in tovarišev, ki se glasi:

«Visoki deželni zbor skleni:

Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da takoj začne pripravljati ustanovitev vseučilišča v Ljubljani po smislu sklepov deželnega zbora kranjskega v seji dne 28. februarja 1898. leta z ustanovami za bodoče učne moči na istem vseučilišču.

V Ljubljani, dne 28. decembra 1898.

dr. D. Majaron — Schweiger — F. Ažman — F. Modic — Anton Bonaventura, škof — Povše — Pakiž — G. Jelovšek — F. Košak — Iv. Hribar — J. Lenarčič — F. Višnikar — Božič — dr. Papež — Tom. Kajdiž — Žitnik — Detela — dr. Iv. Tavčar — Murnik — Ivan Šubic — V. Pfeifer — A. Kalan.»

Nujnost predloga je dovelj podprta, torej podajem besedo gospodu predlagatelju dr. Majaronu, da utemeljuje nujnost predloga.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Predlagana resolucija se nanaša na državni proračun za leto 1899., ki pride takoj po novem letu v razpravo. Glede na to, in če hočemo, da ima aktualen pomen naša resolucija, je potrebno in primerno, da se takoj reši in potem nemudoma predloži na pristojno mesto. S tem mislim, da je nujnost dovelj utemeljena.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki so za to, da se predlog takoj nujno obravnava, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospod predlagatelj ima besedo, da in merito utemelji stavljeni predlog.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! V zadnjem zasedanju deželno-zborskem smo sklenili, visoko vlado pozvati, da čim preje ustanovi vseučilišče v Ljubljani. Storili smo to, ker smo vsi od prvega do zadnjega prepričani, da je vseučilišče v Ljubljani ne samo potrebno, ampak tudi nujno, in sicer nujno ne samo v interesu slovenskega naroda, ampak sploh južnoavstrijskih pokrajin in celokupne države. Visoka zbornica je bila glede nujnosti in potrebe vseučilišča v Ljubljani solidarna in mislim, da je solidarna tudi današnji dan.

Tudi zunaj zbornice si je naša velikošolska ideja osvojila vse slojeve naroda. V prošlih mesecih se je izvršil na javnih shodih nebroj manifestacij za to idejo, in nebroj peticij je romalo na Dunaj do vlade in državnega zbora. Lahko rečem, da ves naš narod plamti za vseučiliško idejo, in lahko rečem, da tega plamena nobeno preziranje in nobena sila ne more udušiti.

Naše sklepe je deželni odbor hitro predložil na pristojno mesto. Naši državni poslanci pa, prepričani o veliki važnosti vseučilišča v Ljubljani in upoštevajoč krepke izraze volje vsega naroda slovenskega, so si postavili za pglavitno nalogo, tolmačiti in zastopati deželnozborske naše sklepe pred visoko vlado in od nje zahtevati ustavnim potom ustanovitev vseučilišča v Ljubljani.

Razni poslanci so to nalogo dobro izpolnjevali, in ministerstvo je v zadnjem času večkrat prišlo v položaj, da je označilo svoje stališče nasproti vseučiliškemu vprašanju. In tu, moja gospoda, je gotovo, da bi delali krivico zlasti kabinetnemu šefu ekscelencije grofu Thunu, ako bi trdili, da on à tout hazard odklanja vseučilišče v Ljubljani. Narobe — zatrjuje se nam, da je ekscelencija ministerski predsednik spoznal našo zahtevo za popolnem opravičeno, ko je dobil primerne informacije. Zato bi bili mi lahko pomirjeni in bi lahko gojili trdno upanje, da bo visoka vlada tudi hitro pričela s pripravami za vseučilišče v Ljubljani. Na tej podstavi smo bili zlasti prepričani, da bo že v proračunu za leto 1899. postavljena primerna vsota za docente, ki bi pozneje na vseučilišču v Ljubljani predavali v slovenskem jeziku. Na tak način je vlada svojo resno voljo pokazala, da ustanovi vseučilišče v Brnu, da je namreč ustanove določila in ustavnim potom izposlovala za docente, ki bi predavali v češkem jeziku. Na tak način bi tudi bila vlada lahko svojo resno voljo pokazala, da hoče v Ljubljani ustanoviti vseučilišče.

Ali naj državni proračun za leto 1899. pregledujemo in preobračamo, kakor hočemo, v tem oziru ne najdemo niti najmanjšega nanašanja na univerzo v Ljubljani, osobito ne nikakih ustanov za docente, dasi se nahajajo take ustanove v državnem proračunu za visoke šole v Brnu.

Ta prikazen se nikakor ne vjema s stališčem, katero je baje ekscelencija gospod ministerski predsednik zavzel nasproti našemu vseučiliškemu vprašanju.

Dvoje je sedaj mogoče: ali so nasprotni vplivi njega ekscelenco ministerskega predsednika premaknili z dobrohotnega stališča, katero je prvotno zavzemal nasproti vprašanju ljubljanskega vseučilišča, ali pa morda misli, da se univerza v Ljubljani, oziroma rešitev tega vprašanja, da zavlačevati. Eno kakor drugo, gospoda moja, nas glede na stališče, katero smo solidarno zavzemali februarja meseca, napotuje, da se znova in takoj oglašamo.

Mi moramo povedati, da izza zadnjega zasedanja nismo izgubili nobenega izmed starih razlogov, ki govorijo za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani, pač pa pridobili mnogo novih razlogov. Mi moramo povedati, da smo dandanes če mogoče še bolj prepričani o

nujnosti in potrebi vseučilišča v Ljubljani in povedati moramo, da izražamo voljo vsega naroda slovenskih dežel — to lahko konstatujem — ako se z vso odločnostjo in skrbnostjo potezamo za vseučilišče v Ljubljani. Ravnotako moramo povedati, da mi z narodom vred smatramo rešitev vseučiliškega vprašanja za neodloživo stvar. Istina je sicer, da se vseučilišče ne gradi in ne vstroji v enem dnevu. Ali, kar je že sedaj mogoče, je to, da se vlada principijelno izrazi za vseučilišče v Ljubljani, da zagotovi temu vseučilišču prihodnost in da že sedaj s tisto skrbnostjo in na ravnotak način začne pripravljati to vseučilišče, kakor so prejšnje vlade pripravljale druga vseučilišča in kakor sedanja vlada pripravlja visoke šole v Brnu. Zato, moja gospoda, da v okom pridemo omahovanju in zavlačevanju tega za našo deželo prevažnega vprašanja in da vspodbudimo tiste, ki za to veliko idejo rodoljubno in patrijotično delujejo, ter da tudi mi, ki smo se solidarno izjavili za vseučilišče v Ljubljani, pokažemo, da resno in pogumno vstrajamo pri tem delu, zategadelj smo si usodili mi predlagati resolucijo, ki se je poprej prečitala, in jaz mislim, da mi tem besedam ni treba nič več pristaviti, kakor samo še prošnjo, da bi visoka zbornica to resolucijo soglasno sprejela. (Živahno odobravanje v središču in na levi. — Lebhafter Beifall im Centrum und links.)

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo. Želi kdo besede k resoluciji gospoda poslanca dr. Majarona?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki so za resolucijo, stavljeno po gospodu poslancu dr. Majaronu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Izročeni mi je bil še drug samostalni predlog gospoda poslanca Hribarja in tovarišev, ki se glasi:

«Visoki deželni zbor skleni:

Izvoli se odposlanstvo, katero poleg gospoda deželnega glavarja obsegaj še troje članov visoke zbornice, v ta namen, da zaprosi avdijencije pri Njegovem Veličanstvu cesarju ter ob vzhodnji Najvišjega prestola izroči najudanejšo prošnjo za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 28. decembra 1898.

Iv. Hribar — Schweiger — P. Pačič — dr. D. Majaron — Murnik — Perdan — Božič — Žitnik — A. Kalan — Anton Bonaventura, škof — Detela — Grasselli — Klein — dr. Iv. Tavčar — Fr. Višnikar — F. Ažman — dr. Papež — V. Pfeifer — Povše — Jos. Lenarčič — Gabr. Jelovšek — Ivan Subic.»

Predlog je dovelj podprt in torej prosim gospoda predlagatelja, da utemelji nujnost predloga.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Utemeljevati bi imel pred vsem nujnost predloga, kateri sem stavil z gospodi tovariši. Po utemeljevalnem govoru gospoda poslanca

dr. Majarona pa mislim, da me bode visoka zbornica oprostila te dolžnosti, ker tisti razlogi, katere je gospod poslanec dr. Majaron navedel za nujnost svojega predloga, govore tudi za nujnost mojega predloga. Z ozirom na to prosim visoko zbornico, da pritrdi nujnosti mojega predloga, gospoda deželnega glavarja pa prosim, da mi potem izvoli podati besedo, da svoj predlog utemeljim meritno.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo nujnosti predloga gospoda poslanca Hribarja in tovarišev, izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Nujnost je priznana in gospod predlagatelj župan Hribar ima sedaj besedo za utemeljevanje svojega predloga in merito.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Predlogu, kateri sem ravnokar izročil gospodu deželnemu glavarju, imam v utemeljevanje jako malo dodati. Častiti gospod tovariš dr. Majaron je omenjal sklepov, ki so se glede vseučilišča v Ljubljani storili v tej visoki zbornici ter je govoril tudi o tem, kako se je slovenski narod tudi izven zbornice živo poprijel ideje ustanovitve vseučilišča v Ljubljani. Jaz bodem torej v kratkih potezah še jedenkrat navedel nekatere poglobitnejše razloge, ki govore za ustanovitev tega vseučilišča. Že ravno to, kar se je prej omenjalo, da se je namreč visoka zbornica tako navdušeno zavzela za to vprašanje, da se je slovenski narod na mnogih shodih — omenjam tukaj imenitnega shoda slovenskih županov v Ljubljani — izrekel za potrebo in nujnost te stvari, da so neštevilne občine in društva soglasno stavile do vlade to zahtevo, dokazuje, kako velikega pomena v gmotnem in kulturnem oziru bi bila za deželo in narod slovenski ustanovitev vseučilišča v Ljubljani. Ne bodem tukaj naglašal, kako je slovenski narod v poslednjih 50 letih duševno napredoval, ni potreba omenjati, kako lepo se je razvil slovenski jezik, da je popolnoma sposoben postal tudi za gojenje znanstva. Jako lepo je bilo to povedano v spomenici, katera je letos bila izročena cesarski vladi, in v kateri se na podstavi sklepov visoke zbornice zahteva, da nam vlada ustanovi vseučilišče v Ljubljani.

Ako pa je ustanovitev vseučilišča važna za naš narod v kulturnem oziru, cesar nikdo ne more zanikavati, je pa zlasti velika važnost vseučilišča, kakor sem že omenil, tudi v gmotnem oziru za našo deželo. Kako pride v poštev gmotno stanje naših dijakov, naglašali so vsi gospodje predgovorniki s te strani, ki so se lansko leto oglašali k besedi. Meni pa naj bode dovoljeno, dotakniti se neke druge okoliščine, katere se tukaj ni še omenilo.

Takoj po osodni noči leta 1895., ki je strah in trepet prinesla čez prebivalstvo Ljubljanskega mesta in okolice, dejali smo si vsi, da je Ljubljana brez izdatne pomoči vladine izgubljena, in Njega Veličanstvo presvetli cesar sam, ko je prišel dne 7. maja istega leta sem, izrekel je zgodovinsko važne besede: «Ljub-

ljani se mora pomagati» ter je s tem nekako sam priznal, da je naša zahteva po pomoči vladini opravičena. Toda moti se tisti, ki morebiti misli, da je vladno brezobrestno posojilo, nevračljiva podpora, in pa 3% posojilo vse, za kar je država dolžna bila, da je deželi in občinam prihitela na pomoč. Ubogi hišni posestniki, katerim je potres razdejal njihova poslopja, so tako zadolženi in skoraj blizu obupa, da ne vem, kaj se bode zgodilo, ako vlada ne poskrbi še z drugimi sredstvi, da se povzdigne promet v Ljubljani in v deželi. Ako se bode to zgodilo, bode se šele v resnici pokazalo, da se zaveda dolžnosti, ki jo ima vlada velike države, dolžnosti, ki meri na to, da se mora pomožna akcija izvesti v širjem slogu.

In vprašam Vas, gospoda moja, kaj bi bolj v stanu bilo povzdigniti promet v Ljubljani in kaj prinesiti nekoliko več zaslužka ljudem, kakor ga imajo sedaj, ter povzdigniti veljavo glavnega mesta in dežele, kakor ustanovitev vseučilišča v Ljubljani? Zato pa naj nam nikdo ne zameri, ako se z vsemi močmi potezamo za to, da se nam izpolni ta najiskrenejša želja, katero je gojil slovenski narod od leta 1848. sem, in zato naj se ne zameri, ako storimo vse korake, ki nas, kakor mislimo vsaj mi, utegnejo dovesti do izpolnitve tega našega smotra. Odtod bode te razumeli, da je opravičen predlog, kateri sem s tovariši stavil. In kje je podticalo temu predlogu? Najbližje nam je gotovo dobrotljivo srce presvetlega našega vladarja. Ni še dolgo, da je v preiskrenih besedah govoril k svojim narodom in čisto gotovo je: ako kateri narod, je slovenski narod mogel reči, da so te besede prav gotovo namenjene bile v prvi vrsti tudi njemu, ki je v jubilejnim letu tako sijajno pokazal svojo zvestobo do posvečene osebe Njegovega Veličanstva, dokazal prav z otroško ljubeznijo svojo udanost, dokazal, da se z otroškim zaupanjem oklepa svojega očeta, presvetlega cesarja, ki za vse narode avstrijske skrbi z jednako ljubeznijo. Zato pa tudi nihče ne more zameriti, ako se slovenski narod z istim otroškim zaupanjem obrača do Njega in pričakuje od pravičnosti Njegove, da bode kot dobrotljivi oče, kakor drugim, tudi slovenskemu narodu delil svoje milosti.

Gospoda moja! Mi Slovenci poklicani smo — prepričan sem, da o tem nam bode bližnja bodočnost podala dokazov — braniti na jugu države obmorske meje našega cesarstva. Mi bodemo storili svojo državljansko dolžnost, kakor smo jo storili vselej v enakih težavnih časih. Kdor pa ima dolžnosti, ima gotovo tudi pravice. In za jedno teh pravic oglašamo se danes, oglasili smo se letošnje leto v poslednjem zasedanju visokega deželnega zbora in oglašali se bodemo toliko časa, dokler se nam ta naša najiskrenejša želja ne bode izpolnila. Besede: «Ljubljani se mora pomagati», navdale so nam prepričanje, da smemo največjo nado staviti v viteškega cesarja Franca Jožefa I., in zato mislim, da on, čegar prestolu se še nikdo ni približal z opravičeno prošnjo, ne da bi se mu bila izpolnila, tudi naše tako opravičene prošnje, katero deželni zbor kranjski, vse občine Kranjske in vse občine sploh, koderkoli živi slovenski narod, tako glasno izrekajo, ne bode prešlihal.

Zatorej prosim visoko zbornico, da bi blagovolila pritrčiti mojemu predlogu, da bi se že danes izvolilo odposlanstvo, katero predlagam, in deželnemu odboru naročilo, naj sestavi prošnjo, katero naj bi to odposlanstvo izročilo ob vznožju Najvišjega prestola v posvečene roke Njegovega Veličanstva. (Živahno odobravanje v središču in na levi. — Lebhafter Beifall im Centrum und links.)

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu gospoda poslanca Hribarja, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet. V smislu tega predloga izvoliti je treba članove za deputacijo do Najvišjega prestola. Ta volitev se bo vršila koncem seje.

Preidimo na dnevni red. Na vrsto pride:

Ustno poročilo finančnega odseka, zadevajoče v minulem zasedanji od visokega deželnega zbora dovoljene zgradbe v deželni blaznici na Studencu. (K prilogi 22.)

Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die in der verflossenen Session vom hohen Landtage bewilligten Bauherstellungen in der Landes-Irrenanstalt in Studenz. (Zur Beilage 22.)

Poročevalec Kalan:

Visoka zbornica! Deželni odbor predlaga deželnemu zboru svoje poročilo, zadevajoče zgradbe ali dogradbe v deželni blaznici na Studencu. Glede te stvari se je že v zadnjem zasedanju posvetoval finančni odsek, in je sklepal deželni zbor. V deželnem odboru, kakor v deželnem zboru so bili vsi poslanci te misli, da je treba to zadevo tako uravnati, da bo blaznica vsestransko ustregla svojemu namenu. Ako imamo med dobrotelnimi zavodi zavod deželne bolnice, pri katerem je dežela res nekako prenapela svoje moči, vendar pa z ozirom na plemeniti namen gotovo ne preveč storila, moramo kot poslanci dežele ravno tako skrbeti za to, da bodo najrevnejši in varstva in nadzorstva najbolj potrebni bolniki, to so nesrečni blazni, spravljani v takem poslopju in da bodo v resnici tako preskrbljeni, kakor je njihovemu žalostnemu stanju primerno. Dežela vse stori, da kolikor mogoče zboljša položaj drugim bolnikom in torej je gotovo njena dolžnost, da vse stori, kar je v njeni moči, da olajša položaj tistim, ki so obsojeni v dosmrtno duševno noč. Zaradi tega moramo z veseljem pozdraviti skrb deželnega odbora, ki hoče vse storiti, kar je v moči deželnih financ. Vsi ti oziri in razlogi so vodili deželni zbor, da se je že

lansko leto pečal s to zadevo in sklenil načeloma in tudi podrobno, kako je razširiti in spopolniti deželno blaznico.

V ta namen je sklenil, da se za napravo prvih nadstropij na obeh oddelkih za besne določi svota 20.000 gld., za zgradbo zdravniške hiše 16.000 gld., za pomnožitev kopeli 2000 gld., za poprave v gosposki hiši 800 gld., za troške stavbnega vodstva in nepričakovane izdatke 1.200 gld. in za napravo telefona v zavodu in zvezo z zdravniškim stanovanjem 500 gld.

Na podlagi sklepov visokega deželnega zbora je deželni odbor potem za omenjene zgradbe razpisal oddajo del potom javne konkurence. Vsa svota, katero je imel deželni odbor dovoljeno za zgradbo zdravniške hiše in za razširjenje oddelkov za besne, je znašala 36.000 gld. Ponudniki pa so pri prvem razpisu ponudili, da prevzamejo zgradbe za 43.000 gld. Ta svota je torej precej višja, kakor ona, katero je imel deželni odbor na razpolago kot dovoljeno svoto na podlagi sklepa visokega deželnega zbora. Ker si deželni odbor ni upal, na svojo roko to višje zahtevano svoto dovoliti in ker se je pa stvar vendarle mudila, poskusil je stvar tako urediti, da je zgradbe še enkrat razpisal in res se je pri drugem razpisu doseglo, da se je znižala gorenja svota 43.000 gld. na 41.500 gld., kateri znesek je pa še vedno za približno 6000 gld. presegal svoto, dovoljeno od deželnega zbora, in ker ta razlika obsega nekako 10% vse svote, bil je deželni odbor mnenja, da naj bi se stvar še enkrat predložila deželnemu zboru. Tako imamo danes vnovič pred sabo predlogo deželnega odbora v tej zadevi, in sicer ostanejo v zmislu prejšnjih sklepov deželnega zbora vse točke pri starem, le da se za pavšalovana dela pri zgradbi zdravniške hiše vsled ponudbe zviša lanska svota na 17.800 gld. in za razširjenje oddelkov za besne vsled ponudbe na 22.600 gld. in da je pod št. 2. za napravo ograje okrog hišnega vrta vstavljenih 960 gld., o katerih lanskega leta ni bilo govora, ker se je mislilo, da se bo vrt pri zdravniški hiši napravil v okviru sedaj obstoječega zidu. Svota, katero torej deželni odbor danes predlaga, znaša 45.860 gld. in deželni odbor predlaga, da naj bi visoki deželni zbor to svoto potrdil.

Jaz se v imenu sklepa finančnega odseka pridružujem temu predlogu deželnega odbora, in sicer zato, ker je stvar prvič jako nujna. Ako danes deželni zbor predlog deželnega odbora sprejme, potem je upanje, da bodo dotična dela dovršena do konca meseca oktobra prihodnjega leta. Da se stvar ne bo preveč zavlekla, za to jamči ime tvrde, ki prevzame zgradbe. Drugi vzrok, zakaj se je finančni odsek pridružil nasvetu deželnega odbora, je ta, ker je deželni odbor že vse poskusil glede razpisov in zopetnih razpisov, in ni pričakovati ugodnejšega uspeha, tudi če bi visoki deželni odbor sklenil, da se imajo stavbe še enkrat razpisati. S tem bi se stvar samo zavlekla, tako, da bi zgradbe ne bile v pravem času izvršene, v materijelnem oziru pa bi dežela tudi nič ne pridobila.

Zato stavim v imenu finančnega odseka predlog: «Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

Za v zadnjem deželnozborskem zasedanju sklenene zgradbe v deželni blaznici na Studencu dovolj se iz deželnega zaklada kredit v znesku 45.860 gld.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Für die in der letzten Landtagssession beschlossenen Bauten in der Landes-Irrenanstalt in Studenz wird aus dem Landesfonde ein Credit per 45.860 fl. bewilligt.

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo. Želi kdo besede?

(Niče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo z nasvetom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je ta točka rešena.

Na vrsto pride:

Ustno poročilo upravnega odseka glede mnenja, ki ga ima oddati visoki deželni zbor o premestitvi uradnega sedeža okrajnega sodišča v Zatičini (k prilogi 13.).

Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend das seitens des hohen Landtages abzugebende Gutachten über die Verlegung des Amtssitzes des Bezirksgerichtes Sittich (zur Beilage 13).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Priloga 13. deželnega odbora nam poroča o stanju premeščenja c. kr. okrajnega sodišča iz Zatičine. V tem poročilu je natanko navedeno, kako te stvari stoji. Grad v Zatičini, bivši samostan, je zopet postal samostan in sodišče je torej brez strehe. Treba je torej misliti na to, kje se sodišču preskrbi druga domačija in prizadete sodne oblasti so poizvedovale, kje bi bil dotični kraj, kjer bi se moglo sodišče namestiti. Te poizvedbe je potem visoka vlada izročila deželnemu odboru z namenom, da tudi visoki deželni zbor izreče svoje mnenje. Razni spisi, kateri so došli prizadetim oblastvom, nanašajo se deloma na Zatičino, deloma na Št. Vid in deloma na Višnjogoro, kajti le ti večji kraji iz okraja Zatiškega morejo sploh priti v poštev. Med temi spisi se nahaja tudi prošnja občine Zatičine. Zatičina sama bi rada imela, da bi sodišče ostalo tam, kjer je bilo dosedaj, ali Zatičina sama nima primerne poslopja za urade in razun tega tudi nima primernih drugih hiš, v katerih bi se mogli nastaniti razni uradniki. Največji davkoplačevalec, prior cistercijskega samostana, pa se je izrekel tudi proti temu, da bi se draga zgradba, ki bi stala do 40.000 gld., sezidala v Zatičini v svrhu, da se namestijo uradi. Gospodarski odbor občine Št. Vid izrazil se je tudi, da je on pripravljen zgraditi primerno poslopje, kamor bi se moglo namestiti sodišče proti letni najemščini 700 gld. in končno se je tudi zastop mesta Višnjegorskega izrekel za to, da naj bi se premestilo sodišče v Višnjogoro, češ, da je že tam bilo do 1850. leta vedno

sodišče, in da so tudi druge razmere take, da ne bo treba državi investirati velikega kapitala za primerno zgradbo.

Okrajno sodišče v Zatičini izreklo se je v prvi vrsti za to, da naj bi ostalo, kakor dosedaj, v Zatičini, vendar pa se je izreklo, ako bi tam, kamor sedaj domačinci najbolj težijo, ker so nekako vajeni, ne moglo ostati, da naj bi se potem sodišče premestilo v Št. Vid, kjer bi ne bilo mnogo oddaljeno od občine Zatiške. Predsedstvo okrožnega sodišča v Novem mestu pa se je izreklo proti Zatičini, in sicer zlasti zato, ker bi bilo tamkaj za zgradbo sodnega poslopja treba najmanj 30.000 gld. državne podpore in ker bi vrh tega v raznih kmetskih hišah in bajtah ne bilo dobiti primernih stanovanj za uradnike. V drugi vrsti se je izreklo, da boljše, kakor da bi sodišče ostalo v Zatičini, bi bilo premeščenje v Št. Vid, vendar pa se vzlic temu, da je Št. Vid precej bogatejši, okrožno sodišče ne more izreči za Št. Vid, ker je tam veliko pomanjkanje pitne vode in ker je tudi še drugi nedostatek, ki ne bi smel biti v tako velikem kraju, da je namreč sredi vasi pokopališče in da torej namestitev sodišča ne bi bila mogoča, predno bi se te v sanitarnem oziru nedostatne razmere ne odpravile. Zato se je okrožno sodišče izreklo za premestitev okrajnega sodišča v Višnjogoro, in sicer zlasti zato, ker misli, da je Višnjagora na prikladnem mestu, ker je v neposrednji bližini železnica, katera lahko služi vsem prebivalcem dotičnega okraja, in razun tega bi bilo tam na razpolaganje precej stanovanj za uradnike, dočim bi se za urade, ne da bi bilo državi treba investirati večjih zneskov, dale adaptirati stavbe, ki so last kneza Auersperga. Dotična poslopja bi knez Auersperg prepustil proti najemščini 900 gld. na leto, ter bi jih sam dal adaptirati proti temu, da dobi jamstvo, da ostane sodišče najmanj 10 let v onem kraju. Vrh tega bi se tudi še bližnji grad Višnje dal adaptirati za stanovanja uradnikov.

Višje deželno sodišče v Gradcu se je izrazilo v istem zmislu, kakor okrožno sodišče v Novem mestu, in deželni odbor bil je tudi tega mnenja, je popolnoma upošteval vse te razmere in prišel končno do sklepa, da bi bilo najprimerneje, ako bi se premestilo sodišče iz Zatičine v Višnjogoro.

Upravni odsek se pridružuje temu mnenju, upoštevajoč tudi razmere, ki tam doli vladajo. Akoravno je Št. Vid največji kraj v tem okraju, vendar pa je treba upoštevati to, da Višnjagora potrebuje nekake pomoči, kajti od onega časa, odkar se je premestilo sodišče iz Višnjegore v Zatičino, je Višnjagora vedno pešala. To pešanje je pa še toliko hujše postalo od tedaj, ko je novozgrajena dolenska železnica vzela Višnjigori še oni majhni zaslužek, katerega je imela od priprege. Tudi to je popolnoma prenehalo, in kraj je v resnici ubožen v primeri z drugimi kraji. Ker so tudi drugi pogoji tukaj dani za umestno nameščenje uradov, storili bi s tem torej le nekako to, da bi popravili krivico, katera se je nekdanj zgodila Višnjigori z odvzetjem okrajnega sodišča, s tem, da bi zopet nekoliko zaslužka privoščili temu kraju, ki nujno potrebuje pomoči.

Usojam si torej v imenu upravnega odseka priporočati predlog:

«Deželni zbor kranjski se izreče za premestitev okrajnega sodišča iz Zatičine v Višnjogoro.»

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo. Želi kdo besede?
Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Visoki zbor! Da sem si izprosil besedo, je povod gola pravičnost, in sicer pravičnost z ozirom na to, da če bi se sodišče premestilo v Št. Vid, bi bilo tamkaj ravno v sredini skoraj celega sodnega okraja. Prošnja, ki menda tudi leži v rokah gospoda poročevalca in katero sem imel čast danes izročiti preblagorodnemu gospodu deželnemu glavarju, ima statistične podatke, in priloge pri tej prošnji pojasnjujejo vse, kar je navedeno glede statistike posebno v tem zmislu, da vse kaže, da se sodišče premesti v Št. Vid. Priprčan sem, da se bo tudi oziralo na celo vsebino te prošnje, ki je zelo stvarna, vendar pa naglašam izmed statističnih podatkov to, da je prebivalcev Zatiškega sodnega okraja vsega skupaj 13.127, ki plačujejo zemljiškega davka 14.118 gld. 87 kr. Občina Št. Vid ima 2218 prebivalcev in plača 797 gld. 35 kr. zemljiškega davka na leto, Višnjagora pa ima 384 prebivalcev in plačuje zemljiškega davka na leto 57 gld. 3 kr. Jaz mislim, da je to torej dovolj statističnih podatkov, ki govore za to, da bi se okrajno sodišče premestilo v Št. Vid, ne pa v Višnjogoro. Dodam še zraven, da se je izreklo v peticijah za preselitev sodnije v Višnjogoro 9 občin, ki štejejo 3578 prebivalcev; proti Višnjigori in za Št. Vid pa se je izreklo 15 občin, ki štejejo 9549 prebivalcev. Iz tega se da izračunati, da so se izrekle za Št. Vid tri četrтинke prebivalcev celega sodnega okraja, za Višnjogoro pa ena četrтинka. Naglašala se je tudi revščina Višnjegore. To je istina, da je Višnjagora ubožna, to pa nam bodi povod, da preiskrbimo za Višnjogoro na drug način pomoči, kakor s preselitvijo sodnije. Povod nam mora to dati, da iščemo narodnogospodarskih vzrokov in sredstev, s katerimi bi se Višnjegorčanom pomagalo. In potem, kako bi se revščini Višnjegorčanov moglo odpomoči s tem, da bi se sodnija preselila tja? Ne drugače, kakor v škodo trem četrтинkam drugega prebivalstva Zatiškega okraja. To, mislim, bi ne bilo pravično. In če naj bi se potem gmotno stališče Višnjegorčanov — recimo, da se dovoli premestitev sodnije v Višnjogoro — izdatno zboljšalo, kakor se želi, da bi njihova revščina ponehala in da bi se pešajoča Višnjagora povzdignila, potem bi se morale, kakor tudi narodnogospodarski strokovnjaki radi naglašajo, hiše zidati. Pričakovati bi bilo, da se bodo zidale, da se bo mesto razširilo, ampak to tukaj ni mogoče, kajti znano je, da je na dveh krajih gora in na dveh mokrina. Veliko hiš se tam, kjer je sploh še nekaj stavbnega

terena, ne bo moglo dozidati tako, kakor se je to moglo zgoditi vže pri postaji Zatičina in tudi v Št. Vidu.

Nadalje se je ozirati tudi na to, da je pri Zatičini stok cesta (Stnotenpunkt), da je tam sedaj tudi dobro preložena deželna cesta iz Krke, tako da so tudi prebivalci iz Krke premenili svoje stališče, ki so prej bili za Višnjogoro in so se pa sedaj izrekli za sodnijo v Št. Vidu.

Na železnico se povdarja v prilogi 13. važnost. Tukaj se mi pač zdi, da je to tako protislovje, da se ne more molčati pri vzroku, katerega navaja peticijska mesta Višnjegorskega, navedena na strani 4. priloge 13. Tam je rečeno, da bi bila premestitev sodnije v Višnjogoro za uradnike želeti že zato, ker je Višnjagora znatno bližja Ljubljani, in je ta okoliščina sosebno za tiste uradnike važna, kateri morajo svoje otroke v Ljubljani vzgojevati, in ondi kupovati, kar potrebujejo; in takorekoč v isti sapi je navedeno, da je za kmete, za poljedelce, čisto vse eno, če pridejo tudi od daleč, ker jih itak veže železnica. Za te poljedelce torej nima čisto nič pomeniti, da morajo od daleč na periferijo do sodnije, med tem ko mora to zelo važno biti, — in tu na 4. strani je rečeno, da jevažno — da bi se uradniki prav močno bližali Ljubljani, ako bi se sodnja nastanila v Višnjigori. Jaz mislim, da je to protislovje.

Potem se je omenila tudi voda. Jaz sem poizvedel toliko iz sredine deželnega odbora, da se je občini Št. Vid že dovolil deželni prispevek za novi vodovod. Od druge strani sem slišal, da se je že vpeljala kemična preiskava vode iz nekega studenca, kjer je baje dobra voda in če se to enkrat sklene in najme potrebno posojilo, je gotovo, da je vodovod lahko tekem l. 1899. zgrajen, torej eno leto prej, predno bi se sodnja imela preseliti iz Zatičine v drug kraj.

Pokopališče se je tudi omenilo. To, kar je navedeno o pokopališču, mora vladi dati povod, da takoj uradoma ukazuje, da se mora pokopališče premestiti, in sicer na troške konfesionalnega lastnika, ker je pokopališče konfesionalno, ali pa na troške občinske, kot občinsko pokopališče; vsaj jih imamo že kake tri na Kranjskem.

Potem je rečeno, da so poslopja pripravna v Višnjigori. To je istina, ampak ravno tako so pripravljene Šentvidčani in sklenili so, da sami zgradijo potrebno poslopje in zemljišče brezplačno odstopijo. Da bi bilo pa tudi za druge ljudi in uradnike v Št. Vidu stanovanj dobiti, o tem ni dvomiti.

Iz teh vzrokov, katere sem navedel, moram se jaz izreči za premestitev ali preselitev sodnije v Št. Vid in prilogam:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Deželni zbor kranjski se izreče za premestitev okrajnega sodišča iz Zatičine v Št. Vid.»

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo predlog gospoda poslanca dr. Papeža, izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razpravi. K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Tavčar.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Vprašanje, katero se ima rešiti danes v ti visoki zbornici, je samo na sebi stvarno in tako, da ne more vzbujati nikake posebne strasti. Stvar pa ima tudi to stran, da je po mojem mnenju že rešena. Kdor je pregledal dotične akte, je moral dobiti prepričanje, da je justična uprava, ki je v tej stvari v prvi vrsti merodajna, že čisto prepričana, kako naj se stvar reši. Justični minister pa ni navezan na mnenje visoke zbornice in zategadelj končno ni tolike važnosti, kaj se bode danes tukaj sklenilo. Ali po mojem mnenju je to vprašanje take narave, da se končno tudi visoka zbornica ne bo mogla za kaj drugega odločiti, nego za to, kar nasvetuje deželni odbor. Iz stvarnega stališča se je v aktih veliko pisarilo, ali po mojih mislih mora za vsakega biti merodajno to, da so o tem, kje naj je sedež kakemu sodišču, odločevati poklicane dotične justične oblasti, in v tem pogledu je vse že rešeno. Izvzemši sodnika v Zatičini so vse merodajne justične oblasti mnenja, da bi bila jedino koristna in umestna premestitev sodišča v Višnjogoro. Omenjam tukaj, da se je posebno predsedstvo okrožnega sodišča v Novem mestu, ki je gotovo objektivno, z veliko vnemo zavzelo za Višnjogoro. Omenjam tudi, da je iz aktov razvidno, da se je nadsodišče v Gradcu, ki je gotovo tudi merodajno, soglasno izreklo, da naj se sodišče preseli v Višnjogoro. Zato bi človek mislil, da je iz stvarnega stališča za vsakega vprašanje rešeno, rešeno pa tembolj, visoka gospoda, ker morate pred očmi imeti, da je Višnjagora dolgo vrsto let imela že svoje sodišče in da je mali Zatiški okraj bil popolnoma s tem zadovoljen. Ako bi slučajno erar ne bil hotel izkoristiti samostana v Zatičini, prepričan sem, da bi Višnjagora še dandanes imela sodišče in nikomur bi ne prišlo na misel, zahtevati, da se sodišče Višnjigori vzame.

Vprašanje, ali naj bo sedež sodišča ravno v sredini ali bolj na meji okraja, je za tako majhen okraj, kakor je Zatiški, manjšega pomena, posebno zaradi tega, ker mu po celi dolžini teče železnica in kdor trdi, da to nima nobenega pomena, ta prezira resnico.

Visoka zbornica! Naglašalo se je pred vsem, da so občine, ki so se izrekle za sodišče v Št. Vidu in občine, ki so se izrekle za sodišče v Višnjigori. Število teh in onih občin pa ni tako, kakor se navaja v prošnji, ki se je danes izročila, temveč se je za Št. Vid izreklo 11 občin, za Višnjogoro pa 9 občin. Razlika torej ni tako velika, kakor se je naglašalo od strani gospoda predgovornika. Potem pa moram tudi ugovarjati, da bi listina županstva na Krki, ki se je šele danes izročila, imela kaj pomena. Pričetkoma se je velika občina Krka, ki je pri tem vprašanju silno prizadeta, soglasno izrekla, da naj bode sodišče v Višnjigori, in ako gospodje vzamejo akt v roke, se bodo prepričali, da dotičnega sklepa ni podpisal samo župan, ampak vsi občinski odborniki od prvega do zadnjega. Sedaj

pa so vjeli novega župana in ta je na svojo pest izročil dotično listino, katero je podpisal samo on sam. Zato na to, kar je tukaj v aktih razvidno glede mnenj različnih občin, ne pokladam posebne važnosti. Mi vemo, da se agitira, in če pride kak bogataš, hitro in lahko bo pregovoril župančka, da da svoj podpis. Če pogledate razne sklepe različnih občin, videli bode, da sklep nosi samo županov podpis in občinski pečat, nikjer pa ni dokazano, da se je vršila seja občinskega odbora. Prepričan sem, da bi bili ti «sklepi» občin, ako bi se bila vršila seja in bi ne šlo samo za izrek župana, obilokrat drugače izpadli, kakor so zapisani.

Naglašala sta se, in jaz to obžalujem, denar in polna mošnja. Šentvidčani ves čas z denarjem žvenketajo in pravijo: Mi plačujemo toliko in toliko davka. Tukaj pa se ne gre za to in ni treba, da bi se vedno berač moral vkloniti bogatašu in ako je dokazano — in to je dokazano — da so se ravno najrevnejše občine — in tudi Krko štejem med te občine — izrekle za Višnjogoro, potem mora to v gotovih ozirih biti mero-dajno. Resnica je, da je Št. Vid bogat, pa zato bo laglje prenašal daljšo pot do sodišča, kakor berač in ker se gre pri tem vprašanju za to, ali naj zmagajo siromašne občine, ki težko hodijo k sodišču, ali pa bogate, ki laglje hodijo, mislim, da bi se vsaj v današnjih časih od nekaterih gospodov, ki vedno pravijo, da moramo berača podpirati, smelo pričakovati, da bodo z nami glasovali v zmislu tistih občin, ki se ne sklicujejo na denar. Če nič drugega, moral bi ta argument nekaterim gospodom, ki tako radi nastopajo kot nekaki vitezi siromaštva, pretresti srca in jih napotiti, da glasujejo za Višnjogoro, katera plačuje zemljiškega davka v celoti 57 goldinarjev in nekoliko krajcarjev!

Končno, da ne pridemo v daljši razgovor, bi jaz gospode iz one (leve — linfen) strani le še opozoril na to, da imajo pri tej priliki prav lahko delo. Trije ste gospodje, ki zastopate Trebanjski okraj. Kakor vidite, meni gre zastopstvo Višnjegorskih meščanov, vam pa zastopstvo tistih siromašnih občin, ki se potezajo za sodišče v Višnjigori. Torej, če ste trije, vsaj od jednega pričakujem, da se bo odločil za siromake iz Višnjegorske okolice, dva pa naj glasujeta za bogatine. (Veselost — Heiterheit.)

In končno bi gospodi še nekaj na srce polagal. Nekako lahnodušno je gospod poslanec dr. Papež govoril, kakor da bi se tukaj šlo za pravico nasproti Št. Vidu, ali jaz Vas na nekaj opozarjam in mislim, da, če se odločite za Št. Vid, s tem tej vasi ne storite nobene posebne usluge. Recimo, da se posreči bogatim Šentvidčanom, dobiti sodišče, potem nakopala bi si vas, ki je danes, kakor pravite, premožna, velikansko breme. Dognano je, da bi bilo Šentvidčanom skrbeti za dobro pitno vodo in vprašanje glede tega vodovoda, dasiravno se je morda par škafov vode kemično preiskalo, še nikakor ni rešeno. Gospod poslanec dr. Papež morda ne ve ali pa je to najbrž nalašč zamolčal, kajti to je moral vedeti, da se je v vasi Št. Vid sami pojavil hud upor proti vodovodu, kateri se najbrž ne bode dal tako hitro v kot potisniti. Ali recimo, da dobijo Šentvidčani sodišče, potem morajo napraviti vodovod in

potem je nadalje čisto gotovo, da se mora pokopališče premakniti. Torej vodovod za 20.000 do 30.000 gld., pokopališče, ki je jako potrebno, naj si bode konfesionalno ali nekonfesionalno, in pa še novo sodnijsko splotje za okolu 40.000 gld. — sedaj pa napravite račun: vas Št. Vid prevzela bi breme, katero bi znašalo okrog 100.000 gld. Dobili bodo seveda nekaj podpore, ali večino bode morala vas sama prenesti in torej vidite, da, če glasujete za sodišče v Št. Vidu, tej vasi s tem storite slabo uslugo, kajti zašla bode v take dolgove, da se ne bode več mogla iz njih izkopati.

Jaz bom torej s polnim prepričanjem glasoval za predlog deželnega odbora.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Na ugovore, katere je navedel gospod poslanec dr. Papež proti premestitvi sodišča v Višnjogoro, odgovoril je že gospod poslanec dr. Tavčar in torej meni v tej zadevi ni ničesar omeniti. Predlagam torej tako, kakor prvotno, da naj bi se visoka zbornica izrekla za predlog upravnega odseka, ki se strinja s predlogom deželnega odbora. Če se ta sprejme, potem je ob jednem tudi rešena ona prošnja, ki je danes bila izročena, namreč prošnja občine Št. Vid.

Prosim, da se glasuje v istem zmislu, kakor predlaga upravni odsek.

Deželni glavar:

Prosim, da se gospodje poslanci podajo na sedeže, da bo mogoče konstatirati število glasov pro in contra. (Zgodi se. — Gefchieht.)

Najprej pride na vrsto spreminjalni predlog gospoda poslanca dr. Papeža, ki meri na to, da naj se visoka zbornica izreče za premestitev sodišča v Št. Vid.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel in torej pride sedaj na glasovanje predlog upravnega odseka.

Gospodje poslanci, ki so za predlog upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in torej je rešena ta točka dnevnega reda.

Vršila se bode sedaj volitev deputacije, katera je bila ravno prej sklenjena.

Prekinem sejo za 5 minut, da se gospodje poslanci o volitvi dogovore.

(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da oddajo listke.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Prosim gospoda poslanca Lenarčiča in barona Liechtenberga, da izvolita prevzeti skrutinij.
(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca Lenarčiča, da naznani izid volitve.

Poslanec Lenarčič:

Oddanih je bilo 29 listkov. Izvoljeni so gospodje poslanci: knezoškof dr. Jeglič s 23, dr. Majaron s 23 in Povše s 22 glasovi. Vrh tega sta dobila še gospoda Detela 10 glasov in Kalan 1 glas, 6 listkov pa je bilo praznih.

Deželni glavar:

Prvoimenovani trije gospodje poslanci so torej izvoljeni kot članovi deputacije.

Jemljem to na znanje in deželni odbor bo v smislu § 41. deželnega reda izprosil Najvišje dovoljenje, da sme priti ta deputacija na Najvišji dvor.

Ker smo rešili celi dnevni red, pretrgalo se bo sedaj zasedanje na nedoločen čas.

Prihodnja seja naznanila se bo gospodom poslancem pismenim potom.

Dovoljujem si še, želeti vsem gospodom poslancem srečno novo leto. — Ich wünsche allen Herren Abgeordneten ein glückliches neues Jahr, in s tem sklepam sejo.

Konec seje ob 7. uri zvečer. — Schluss der Sitzung um 7 Uhr abends.